

Josep Maria Llopart: *Un camí florit*

Joan Gelabert Mas

Però hem viscut per a salvar-vos els mots
SALVADOR ESPRIU

EL PRETEXT

Va ser un matí de maig del curs 89-90. Havíem organitzat una lectura poètica per als nostres alumnes de Literatura Catalana de l'Institut Joan Maria Thomàs (aleshores encara conegut com a núm. 6), i comptàvem amb la presència de tres autors, de tres poetes, ben diferents en edat, estil i intensitat de la seva obra. Miquel Bezares, Antoni Nadal i Josep Maria Llopart ens asseguraven una sessió poètica prou interessant.

La veu jove, però plena d'intensitat poètica, d'en Bezares, introduí l'atmosfera que ja no es perdria en tota l'hora que durà aquella trobada. Antoni Nadal, amb la seva poesia directa, contundent, realista, sorprenué uns al·lots i unes al·lotes avesats a identificar poesia amb llenguatge críptic i especialment difícil. Amb en Josep Maria Llopart la sessió aconseguí la intensitat necessària per esdevenir una "classe" inoblidable. Aquella veu càlida, segura, que combina mestriolament la força de la seva poesia amb els elements que identifiquen un bon rapsode: una dicció perfecta (vocalització, entonació, pauses, etc.) i una declamació adequada per a cada poema recitat, introduïren un ambient suggerent i encisador.

Dins d'aquest clima ideal en el qual havia aconseguit que els gairebé quaranta alumnes no obrissin boca per no trencar l'encís del moment, inicià la lectura del poema "Camí Florit" del seu, aleshores, darrer llibre, *Jerusalem*.

Mentre anava esgranant els mots, i enumerant noms de plantes, d'herbes o flors, vaig veure com els nostres alumnes començaven a arrufar les celles, a obrir els seus narius i a mirar-se uns als altres com donant a entendre que no entenien res, o gairebé res, del que aquell senyor anava dient, tot i la musicalitat que el poema tenia i que la veu seguia tan encisadora com abans.

Quan la sessió acabà, dues al·lotes del grupet se m'acostaren i em confessaren que de tots aquells

noms de plantes o flors que s'havien citat en aquell poema només tres o quatre els coneixien o els sonaven una mica.

EL TEXT

Camí Florit

*Llevamà, card, fonollassa,
rosella, cascall, lletsó,
vinagrella, corritjola,
ginesta, aritja, fonoll,
passionera, cugula,
mare-selva, safrà bord,
floravia, canyaferla,
baladre, argelaga, albó,
falguera, olivarda, estepa,
clavell de moro, coscoll,
heura, contell, englantina,
vidalba, murta, maimó,
cama-roja, campaneta,
ravenissa, bruc, guixó
(i en l'aire color de vauma
l'esgarripança d'un poll)*

EL CONTEXT

La qüestió era molt clara. Tots, o gairebé tots els alumnes que havien anat a la lectura poètica eren de Ciutat. Eren al·lots i al·lotes de cultura exclusivament urbana i amb un coneixement del món rural reduït als quatre tòpics de sempre.

Això em donà la idea d'encarar-me amb aquell poema "tan estrany" i de veure quines propostes de treball podria suggerir per els meus alumnes "urbanistes".

Si del que es tractava era d'aprofitar un text i a partir d'ell anar estenent el camp de relacions amb el major nombre possible d'aspectes, literaris o no, el poema d'en Llopart tenia unes possibilitats extraordinàries.

Des de la literatura estricta (l'anàlisi del text, els recursos poètics, la utilització metafòrica i simbòlica dels noms que hi apareixen, la relació amb altres poemes d'en Llompart, etc), passant per aspectes més "científics" (els noms científics de les plantes, la seva descripció, el seu ús medicinal. etc), fins a arribar a les seves connexions amb la cultura popular (estudi de les variants dels noms de les plantes, la seva presència en el cançoner, la rondallística, etc), el cert és que el poema donava realment per a molt.

Fins i tot si l'únic que podia aconseguir era que aquells al·lots i al·lotes veiessin les voreres dels camins, no ja plenes d'herbes, sinó plenes de llevamans, de corritjoles, de cama-roges o d'argelagues, el poema ja hauria acomplert un bona part dels seu camí: retornar els mots de les coses.

Vet aquí algunes de les propostes.

ALGUNES PROPOSTES DE TREBALL

*Els materials de la poesia,
els que el poeta té al seu
abast, no són els colors.
Són els noms dels colors.*

Jesús Tusón. El llenguatge i el plaer

1. Josep Maria Llompart titula l'apartat segon del llibre **Jerusalem**: "La Cançó de tots els camins" i li posa un subtítol "Interludi lleuger per a infants de bona casa". Busqueu en l'obra d'en Llompart un llibre que tingui un títol semblant i establiu-ne la relació temàtica.

2. La crítica diu d'en Llompart que la seva poesia té tres grans nuclis: el paisatge i els temps; els records i l'evocació de la infantesa; i els motius literaris. Sabríeu trobar-los en aquest apartat del llibre?

3. Algunes de les plantes i arbusts citats en aquest poema apareixen tot al llarg de l'obra poètica de Llompart amb una càrrega simbòlica evident. Analitzau-ne alguns exemples:

heura:

poema "L'Heura" **Memòries i confessions d'un adolescent de casa bona**

rossella:

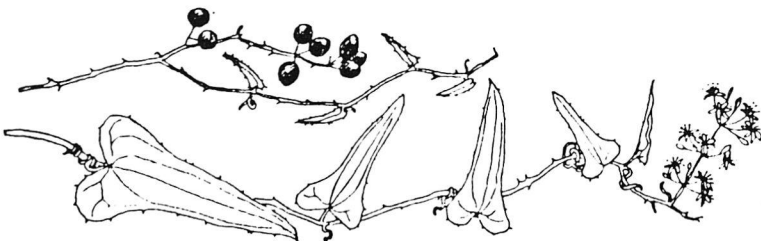
poema "Veniu, Senyora Mort, ja tinc la cambra"
La Capella dels Dolors i altres poemes
poema "Lleugera i clara a nivell de migdia" **LCDDIAP**
poema "Tres siluetes amb vasa barroca"
LCDDIAP

aritja:

poema "Paraules a Maria" **Poemes de Mondragó**
poema "El Cant" **La Terra d'Argensa**
poema "Tençó" **LTDA**
poema "La sang es desfermava per l'òpal dur del somni" **LCDDIAP**
poema "Càntiga d'amor" **LCDDIAP**

card :

poema núm. 8 "Elegia ran de mar" **PDM**
poema "restaven ales..." **Mandràgola**
poema "Lleugera i clara a nivell de migdia" **LCDDIAP**

4. Llegiu el poema "Memòria d'un viatge" de **La Terra d'Argensa** on l'autor parla d'un "caminoi florit". Comparau-lo amb el poema "Camí florit" de **Jerusalem**.

5. Dins de l'obra literària d'en Llopart hi destaca l'ús abundant del nom d'una flor: la rosa i les seves variants roses i roser. Consultau la seva producció poètica i localitzau-ne almanco una dotzena. Quin ús en fa? Quina càrrega simbòlica té el nom de la rosa en l'obra llopartiana?

6. Al poema "Camí florit" apareixen trenta-sis noms de plantes que es poden trobar per les voreres dels camins de Mallorca. Tradicionalment les plantes han jugat un paper fonamental dins de la cultura popular. Cercau al **Cançoner Popular de Mallorca** del pare Ginard cançons on apareixin aquestes plantes i les connotacions que agafen.

7. De les plantes, en molts de casos, se n'ha fet un ús medicinal; d'altres vegades s'han utilitzat com a colorants; com a adobadors de pells, etc. Cercau informació sobre algunes propietats de les plantes citades en el poema.

8. Si cercam el color de la flor que fan aquestes plantes, mates o arbusts, ens trobam bàsicament amb dos colors: el blanc i el groc. N'hi ha alguna que no fa flor, i fins i tot n'hi ha dues que no les trobam com a silvestres (són originàries d'Amèrica), sinó cultivades. Agrupau-les pel color de la flor i trobau les dues que són cultivades als jardins.

9. Si cercau la descripció d'aquestes plantes us trobareu amb la paraula "endemisme" per a alguna d'elles. Quines d'aquestes plantes són endèmiques de Mallorca?

10. Cercau les variants de denominació de les plantes del poema (indicaeu la localitat o contrada).

A l'hora de cercar la informació sobre els aspectes no estrictament literaris del poema us pot servir d'ajuda aquesta relació bibliogràfica:

ALCOVER, A.M. i MOLL, F. de B.
Diccionari Català-Valencià-Balear. Ed, Moll, Palma 1968

BONAFÉ, F.
Flora de Mallorca. Ed. Moll, Palma 1976

BONNER, A.
Plantes de les Balears Ed. Moll, Palma 1977

GENESTAR SERRA, R.
Flora Mediterrània Occidental patrocinada pel Consell Insular de Mallorca, 1985

Gran Enciclopèdia Catalana PromoMallorca Edicions S.A. (7 vol. publicats)

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

PAPERS PINTATS I PINTURES
MARCS I MOTLLURES

Sant Miquel, 77 - Tel. 72 14 83
07002 PALMA DE MALLORCA